

HLA SATEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2019
ROČNÍK 25
NEPRODEJNÉ

9

WWW.PRAHA15.CZ

MOUCHŮV MLÝN
Zatopená paměť Hostivaře

**SVĚTLUŠKA SVÍTÍ
NEVIDOMÝM**
Rozhovor s ředitelkou
Nadačního fondu

PETR RYŠAVÝ
ROZHOVOR
S FRONTMANEM
KAPELY BOTOX

Budovu mlýna s restaurační terasou
vyhledávalo mnoho výletníků

MOUCHŮV MLÝN – ZATOPENÁ PAMĚŤ HOSTIVAŘE

19. ČÁST

Prastarý mlýn, výletnické místo i moderní vila rodiny Hübschmannových. Mlynáři, špioni, vojáci, děti, ale bohužel i sebevrazi mířící do údolí za Hostivaři. Právnička, která vedla hospodářství. Jediný rodinný dům, jež pohltila tichá voda hostivařské přehradní nádrže.

12. října 1912 byl den jako mnoho jiných. Tajemný a četnictvu stále unikající zloděj vykradl už čtrnáctou pražskou pokladnu (tentokrát plynárenskou), z Francie dorazila zpráva, že se rozemohl velký francouzský slavista a čechofil Louis Léger (jednou po něm bude pojmenována pražská uliční tepna, byť její výslovnost s „ž“ uprostřed se časem zdeformuje do počestlé podoby s „g“) a oči Čechů se obracely na Balkán, kde vypjatá politická situace zvonila zbraněmi. Zatímco další oči se odpoledne zvedaly k nebi, protože je tam upoutalo cosi neobvyklého.

Nad matičkou měst pomalu plul balon. V jeho koši stály tři postavy s fotoaparáty a pořizovaly snímky Prahy. Žádní nadšení fotoamatéři, ale příslušníci saského vojenského oddělení vzduchoplaveckého. Balon s názvem Schwarzenberg doplul až nad Hostivař, kde v půl páté poklidně klesl na louce v údolí za městem vedle samoty, domu s čp. 49. Brzy za balonem dorazilo auto a muži odjeli. Nás ale nebudou

zajímat saští špioni fotící si Prahu, ale onen dům, u něhož přistáli. Po dlouhá léta se zval Mouchův mlýn a jeho základy dnes patří už jen rybám Hostivařské přehrady.

Nejstarší zpráva o Mouchově mlýně

Nejstarší zprávu o mlýně dohledala paní kronikářka Prahy 15 Marie Zdeňková k lednu roku 1734. V pozemkové knize bylo zapsáno: „Pan Jan Truhlařík na jednom k obci hostivařské patřícím místě z gruntu nový mlejnek jest vystavěl a nyní je mu tento již dokonale vystavěný mlejn zapisován.“ Už v roce 1739 ale Truhlařika vystřídala rodina, jejíž jméno zůstalo s domem spojené až do jeho posledních dnů. Pokračuje opět paní kronikářka: „Jako první je v matrice doložen v Mouchově mlýně

v roce 1739 Martin Moucha, mlynář z Velké Chuchle, kdy se jemu a jeho ženě Rosině narodil syn Martin a za dva roky dcera Rosina. Žena Rosina však brzy zemřela. Po druhém sňatku s Kateřinou měl ještě dvanáct dětí. Jako mlynáři zde působili ještě Jiří a další Martin Mouchovi až do roku 1803.“ A paní Zdeňková doplňuje hlubší rodokmen, Mouchové pocházeli z obce Panenské Břežany, přes ves Mokropsy se v 18. století přestěhovali do Záběhlic, následně Chodova. A to už byl k Hostivaři skutečně kousek.

Mouchové přestávají být s mlýnem spojeni po pětadesáti letech na počátku 19. století, z matrik známe jména dalších mlynářů: Jan Kroml, Jakub Doubrava, Antonín Janovský,

Původní podoba Mouchova mlýna a jeho restaurace ještě za císařpána (1914)

Mouchův mlýn jako honosná vila rodiny Hübschmannových

Karel Kopš, Antonín Voda... Stavení však skutečně plnilo roli mlýna a tradiční hostinec bychom zde dlouho hledali marně. Přesto ale místo platilo za cíl cesty mnoha výletníků. Pokud nepokračovali lesem dál až do Zátíší nedaleko Petrovic, mířili zpravidla sem. Máme doloženo mnoho případů, kdy k mlýnu patřící zahrady majitelé propůjčovali celým společnostem nebo i dětem.

Kupříkladu v červenci 1876 sem za odměnu vyrazily hostivařské děti po složení závěrečné školní zkoušky. O mlýn se tehdy staral pan Havlínek. Jak to na místě vypadalo? To už si přečtete v dobovém článku. „Pan Havlínek velmi ochotně výletníky přijal a celou košatými stromy a zeleným trávníkem porostlou zahradu jim vlídně propůjčil, začez budiž mu srdečné díky vzdány. Pan Matějovský ihned nadělal houpaček, sousedé sami přinesše si s sebou hudební nástroje, zahráli několik veselých kusů, a když bylo po první zábavě, občerstveny děti uzenkami, rohlíky, chlebem a pivem.“ Ano, čtete dobře, Komenského doporučení se tehdy ještě bralo vážně a děti skutečně dostaly i pivo, půl sudu zdarma jim poslal nedaleký práčský pivovar. „Po té počala zábava

pokračovati i bavily nás děti krásnými písněmi, deklamacemi, a což se nejvíce líbilo, prostocviky za vedení řídicího pana učitele.“

Z roku 1890 se nám zase dochovalo veřejné poděkování od pana hostinského Bělobradského z Vršovic, který dalšímu panu mlynáři Zachariášovi a jeho choti děkoval nejen za propůjčení zahrad, ale také za „vzornou a přátelskou obsluhu“. Zdá se tedy, že mlýn tehdy skutečně už roli pohostinství zastával. Častěji sem mířili např. členové Spolku vojenských vysloužilců barona Filippoviče, kteří s sebou brali i hudebníky a výlet pojali jako celodenní zábavu (zpravidla zakončenou v dalším hostivařském hostinci pana Pešauta, jemuž jsme se již věnovali).

Plány na přehrazení údolí

V tisku se častěji o Mouchově mlýně píše už na konci 19. století, kdy se poprvé objevují konkrétní plány na přehrazení údolí, aby se mohl regulovat průtok Botiče a zmírnit jeho rozvodňování, čemuž jsme se věnovali již v předešlém díle našeho seriálu. V létě tak nenápadný Botič uměl zejména zjara řídit a lidé jej chtěli dle možností zkrotit. Už za císařství

Nejsrdečnější dík panu mlynáři Zachariášovi. Mlýn sloužil jako výletní restaurace už za Habsburků (Národní politika, 1890)

se proto objevují zprávy o plánech na hráz v hostivařském údolí. Odborníci vypracovali plán počítající s šestietapovou akcí a krokem číslo jedna bylo právě vykoupení mlýna, nad kterým se v ten okamžik začaly stahovat černé mraky. Než ale udeřil smrtící úder, uběhlo další půlstoletí.

Ovšem nejen Botič do míst čas od času vnášel tragédie. V matrice zemřelých čteme zápis ke dni 19. května 1885, kdy „na půdě Hostivařské u mlýna pana Antonína Zachariáše zemřel dvacetiletý Antonín Olmer, sladovníký z Petrovic a rodilý z Černého Kostelce, střelnou ranou, kterou si sám zasadil, proraziv si hrdlo.“ O lednové noci roku 1911 u mlýna zase život dokonal jiný nešťastný mladý muž. „Včera ráno nalezena blíže Mouchova mlýna u Hostivaře mrtvola neznámého muže s přefříznutými žilami na levé ruce. Sebevrah spáchal čin pomocí nové britvy, již se dvakrát řízl,“ informovaly noviny o skonu tehdy ještě neznámého muže. „Neznámý vlek se ještě as čtyřicet pět kroků od místa, kde čin provedl, načež velkou ztrátou krve vysílen klesl a zemřel.“ V muži byl později identifikován čtyřadvacetiletý inženýr František Procházka z Prahy, syn sklepmistra z maffersdorfského pivovaru v Liberci.

Nevíme, kdy přesně v Mouchově mlýně začalo pohostinství fungovat, jistě ale víme, že v roce 1914 zde hostinec už výletníkům sloužil. Z tohoto roku se totiž dochovaly plány na přestavbu domu, kde je již rozkreslen „plán na úpravu hostinských místnosti při čísle popisném 49“. Ve stejné době zakoupil dům advokát a poslanec JUDr. Otakar Hübschmann a v dalších letech jej nechal zásadně přestavět. Stavba tak získala podobu známou z fotografií, z někdejšího mlýna se stala luxusní letní vila. Botič v ní plnil i velký průtokový kruhový bazén, jehož základy jsou při vypuštění přehradu dodnes okem viditelné.

2 POKOJE, KUCHYNĚ ve vile s vel. zahr., krás. okolí za 2500 Kč roč. hned k stěh. Mouchův mlýn, Hostivař čp. 49. 4393a

V roce 1931 jste si ve mlýně mohli pronajmout dva pokoje s kuchyní (Národní listy)

Poslední dny Mouchova mlýna před dokončením přehradní hráze, 1962

také paní kronikářku Zdeňkovou. Právě ona si na dně přehrady všimla zapomenutého a v bahně utopeného mlynářského kamene, pravděpodobně pocházejícího z doby vzniku mlýna kolem roku 1734. Ihned začala organizovat jeho záchranu. Pomocí tehdy byl připraven i Sbor dobrovolných hasičů Horní Měcholupy. 27. srpna 2011 byl pomocí bagru třísetkilogramový kámen ze dna vyzvednut a odvezen do Hostivaře. Zde byl očištěn a vystaven u ulice K Horkám vedle tzv. Švehlova mlýna, kde je k vidění dodnes. Průměr kola je 84 centimetrů, jeho výška bezmála půl metru.

Smutný okamžik demolice mlýna, který na Botiči stál od 18. století

Původní mlýnský kámen zachránila po vypuštění přehrady Marie Zdeňková s pomocí Michala Fraunterky v roce 2011. Dnes je k vidění v ulici K Horkám vedle Švehlova mlýna

Přestavbu budovy mlýna řídil významný pražský architekt

Přestavbu budovy řídil bratr majitele, významný pražský architekt Bohumil Hübschmann (později psáno Hypšman). Ten se nesmazatelně zapsal právě i do hostivařské historie, je kupříkladu autorem staveb Parní mlýn a pekárny Host (později filmové ateliéry), Pražských skláren nebo nedávno vyhořelé Podhajského továrny. V domě bydlela celá rodina, jak vzpomíná vnuk pana poslance, Čechokanaďan a fotograf Antonín Hübschmann: „Všichni potomci měli v Mouchově mlýnu letní byty. Náš byt měl terasu a několik pokojů, které k ní patřily. Vzpomínám si, že pod místností, ze které se vycházelo na terasu, byla velmi rozlehlá jídelna s obrovským stolem. Nevím přesně pro kolik lidí, ale z vyprávění si vzpomínám, že se ke stolu mohla posadit celá rodina s dětmi.“ Zastavme se krátce u vyprávění pana Hübschmanna, který se sestrou Jiřinou dnes žije v Torontu, a nahlédněme do života posledních majitelů: „Můj táta JUDr. Antonín Hübschmann byl advokát a poslanec na Staroměstské radnici do příchodu Němců. V letech 1942–1945 byl on, jeho bratr Otakar a moje babička v koncentračním táboře ve Svatobořicích u Kyjova. Od roku 1945 byla jeho kancelář uzavřena a on pracoval na různých pozicích v administrativě. Po reorganizaci v roce 1954 potom jako závozník u ČSD, kde se postupně

vypracoval na podnikového právníka, ale kancelář již nikdy neotevřel. Zemřel v roce 1972. Maminka se jmenovala Jiřina a studovala práva. Z vyprávění vím, že jí stačila už jen jedna zkouška, ale tři děti – Milena, Jiřina a Antonín – jí nedávaly moc času na studia. Během prvních roků války maminka s mými sestrami pobývala často v Hostivaři a měla tu i malé hospodářství (krávu a prase) na doplnění jídelničky. Vzpomínám, jak si z ní známí dělali legraci, že se téměř právnička pustila do zemědělství. V roce 1945–1948 si udělala státní zkoušky z angličtiny a začala učit na Ústavu moderních řečí...“

Rodina byla velká, nicméně dům ještě větší, Hübschmannovi proto jeho části také pronajímali. A jedním z nájemníků byl pan Hule, který právě vedl místní hostinec. Informace o něm spadají do padesátých let, doby těsně před demolicí krásné vily, která jako jediné významné stavení musela ustoupit stavbě přehrady, přesněji byla stržena a její pozemky po dokončení stavby zaplaveny.

Vypuštění přehrad v roce 2011

Své poslední slovo mlýn nečekaně řekl koncem léta roku 2011. Tehdy odbahněná, a tudíž vypuštěná Hostivařská přehrada odkryla torzo někdejší honosné stavby a kromě návštěvníků parku přilákala i několik pamětníků, dokumentaristů mlynářského řemesla nebo

Závěrem ještě znovu vzpomínky pana Antonína Hübschmanna: „Obě moje starší sestry měly na Hostivař velmi hezké vzpomínky. Botič protékal zahradou do velkého kruhového bazénu. Byl průtokový a sestry se o něm často zmiňovaly. A já si stále dobře pamatuji cestu, po které jsem několikrát šel od konečné tramvaje. Moje poslední návštěva Mouchova mlýna byla asi v roce 1955, kdy nás podnájemník pan Hule pozval na zabíjačku. Moc jsem se nasmál, když pan Hule mě a tátu pohostil bábovkou. Ze zabíjačky totiž prý nic nezbylo...“

● Lukáš Berný, z knihy Toulky Prahou 15

Pohled na zbytky základů mlýna při vypuštění přehrad v roce 2011